

Beslut av Kriminalvården om generella restriktioner för häktad

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 26 maj 2010, framförde AA kritik mot Kriminalvården. Han anförde i huvudsak följande. Den 12 maj 2010 meddelade tingsrätten att de restriktioner som gällt för honom och hans medåtalade hade hävts. Den 19 maj framkom att Kriminalvårdens huvudkontor i stället hade beslutat att han skulle beläggas med något som kan benämnas generella häktesrestriktioner, innebärande bl.a. att all kontakt med anhöriga skulle ske under bevakning av kriminalvårdspersonal. Den enda motivering som gavs var att han skulle kunna få ett långt fängelsestraff.

Utredning

Kriminalvården anmodades att yttra sig över anmälan. I sitt remissvar anförde Kriminalvården (huvudkontoret), genom chefsjuristen BB, följande.

Sakförhållanden m.m.

Kriminalvården har inhämtat yttrande från region Stockholm som i sin tur inhämtat yttrande av verksamhetsområdet Kronoberg. Av dessa yttranden framkommer bl.a. följande. AA häktades och ålades restriktioner den 4 juni

2009. Den 12 maj 2010 hävdades restriktionerna. Den 19 maj 2010 delgav Kriminalvården, häktet Kronoberg, AA muntligen ett beslut med det innehållet att han ålades häktesrestriktioner. Den 24 maj 2010 delgavs AA även ett skriftligt besked med det innehållet. Av beslutet framgår bl.a. att det är brottets art, den eventuella strafftidens längd, risken för fortsatt brottslighet samt eventuell framtida placering på anstalt med högre säkerhetsklass som var skälen för beslutet. Vidare framgår att beslutet innebär att samtliga besök ska bevakas, samtliga telefonsamtal kommer att avlyssnas, all post kommer att läsas och gemensamhet med andra intagna kommer att begränsas och beslutas av Säkerhetsgruppen.

Den 2 juni 2010 begärde AA omprövning av beslutet. Den 4 juni 2010 beslutade Kriminalvården, region Stockholm, att inte ta upp frågan till prövning. Skälen för beslutet var huvudsakligen att beslutet om häktesrestriktioner inte var ett beslut i ett enskilt fall och därför inte var överklagbart. I beslutet framhölls också att det ankommer på häktet att pröva varje besök och varje telefonsamtal för sig samt huruvida viss gemensamhet kan tillåtas. Vidare framhölls att beslut i de enskilda fallen skulle vara överklagbara.

AA har därefter inkommit med flera ansökningar om besök, telefoni etc. Han har därvid erhållit beslut – såväl bifall som avslag – i varje enskilt ärende med där tillhörande besvärshänvisning.

Författningsbestämmelser

Av 3 § lag (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. (HäL) framgår att om en häktad vill vistas tillsammans med en eller flera andra häktade ska han eller hon ges tillfälle till det. Gemensam vistelse får dock inte äga rum om det innebär fara från säkerhetssynpunkt eller, i fråga om den som är häktad på grund av misstanke om brott, fara för att bevis undanröjs eller utredning om brott på annat sätt försvåras.

Av 9 och 10 §§ HäL framgår bl.a. att den häktade får sända eller ta emot brev, försändelser av annat slag eller andra skriftliga handlingar om det kan ske utan fara från säkerhetssynpunkt.

Av 11 § HäL framgår bl.a. att den häktade inte får ta emot besök som kan medföra fara från säkerhetssynpunkt. Om det behövs av säkerhetsskäl eller för att undvika att bevis undanröjs eller utredning om brott på annat sätt försvåras, skall en eller flera personer vara närvarande vid besök.

Av 12 § HäL framgår bl.a. att den häktade ska vägras telefonsamtal som kan medföra fara från säkerhetssynpunkt och om det behövs ska en eller flera personer på lämpligt sätt avlyssna samtal.

Av 16 § HäL framgår att beträffande den som är häktad på grund av misstanke om brott är det undersökningsledaren eller åklagaren som ska besluta om restriktioner på grund av fara för att bevis undanröjs eller utredning om brott på annat sätt försvåras. Denna åklagarens rätt är dock beroende av om den häktade får underkastas restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken.

Av 18 § HäL framgår att om inte annat följer av 16 §, är det Kriminalvården som meddelar beslut enligt denna lag beträffande den som är intagen i en förvaringslokal som står under myndighetens tillsyn.

Av 22 § förvaltningslagen (1986:223) framgår att ett beslut kan överklagas av den beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas.

Av 19 § (HäL) framgår att Kriminalvårdens beslut i särskilda fall enligt HäL får överklagas. Andra beslut av Kriminalvården enligt HäL får inte överklagas.

Kriminalvårdens bedömning

Det finns lagstöd för Kriminalvården att, även efter att restriktionerna hävts av domstol, besluta om inskränkningar i den häktades rätt till korrespondens, telefoni, besök och gemensamhet med andra intagna. Sådana begränsningar får emellertid endast ske efter en individuell bedömning i det enskilda fallet. Att AA delgetts ett generellt beslut om att han kommer att åläggas häktesrestriktioner var därför felaktigt.

Kriminalvården har därefter upplyst AA om att han har rätt till beslut i varje enskilt fall. AA har därefter inkommit med flera begäran om telefoni etc. På dessa begäran har han fått beslut i varje enskilt fall, och därvid fått såväl avslag som bifall. AA har också haft möjlighet att besvara sig mot besluten. Således har AA inte berövats rätten till prövning i varje enskilt fall och därmed inte lidit någon rättsförlust.

Utöver detta förtjänar att nämnas att Kriminalvården, region Stockholm, den 22 juni 2010 har fastställt ett styrdokument för den administrativa processen kring klienter som bedöms utgöra en högre säkerhetsrisk. Av dokumentet framgår att klienterna har rätt till individuella beslut i varje enskilt fall.

AA yttrade sig över remissvaret. Han anförde bl.a. följande. Han har varit häktad och isolerad i 17 månader. Hans totala strafftid uppgår till sex år och fyra månader. Strafftidens längd motiverar inte att han sitter isolerad.

I ett beslut den 18 februari 2011 anförde *chefsJO Nordenfelt* följande.

Bedömning

Kriminalvården har i remissvaret redogjort för tillämpliga bestämmelser. Dessa bestämmelser innebär, sammanfattningsvis, att det är Kriminalvården i den i ärendet aktuella situationen som bestämmer omfattningen – utifrån säkerhetssynpunkt – av en häktads kontakter med omvärlden och med andra häktade. En korrekt tillämpning av bestämmelserna förutsätter att det i varje enskilt fall avseende besök, telefonsamtal, brev och gemensam vistelse sker en individuell bedömning, som utmynnar i ett beslut som den häktade kan begära omprövning av. Det beslut om generella restriktioner som AA delgavs var således felaktigt. Jag finner inte skäl att försöka klarlägga vem som bar ansvaret för beslutet, utan nöjer mig med att rikta kritik mot Kriminalvården för att det fattades. I anslutning till vad AA anført om den långa tiden i isolering vill jag erinra om att utgångspunkten enligt 3 § lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl. är att en häktad som vill vistas i gemensamhet med andra häktade ska få göra det.